

Naturresursfrågor och vattenrätt

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar bostadsutskottet förslag i motioner från den allmänna motionstiden 2000 rörande naturresursfrågor och vattenrätt.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Till betänkandet har fogats elva reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Älvskydd	5
Älvskyddets utformning	5
Småskalig vattenkraft	6
Vindkraft	6
Lagstiftning angående vindkraft	6
Vindkraftens ställning.....	9
Nationalstadsparker	10
Inrättande av fler nationalstadsparker.....	10
Riksentressen	11
Levande skärgårdar.....	11
Kommunalt veto	12
Det kommunala vetots utformning m.m.	12
Vattenrätt	13
Ansvar för översvämningar och översyn av vattendomar, m.m.....	13
Bygde- och fiskeavgifter.....	15
Reservationer.....	16
1. Älvskyddets utformning (punkt 1) (m).....	16
2. Älvskyddets utformning (punkt 1) (fp).....	16
3. Småskalig vattenkraft (punkt 2) (kd, c)	17
4. Lagstiftning angående vindkraft (punkt 3) (m).....	18
5. Lagstiftning angående vindkraft (punkt 3) (c).....	19
6. Lagstiftning angående vindkraft (punkt 3) (fp)	20
7. Vindkraftens ställning (punkt 4) (kd, c).....	21
8. Inrättande av fler nationalstadsparker (punkt 5) (c).....	21
9. Levande skärgårdar (punkt 6) (kd, c).....	22
10. Det kommunala vetots utformning m.m. (punkt 7) (c, mp).....	23
11. Översyn av vattendomar och ansvar för översvämningar, m.m. (punkt 8) (kd, c, fp).....	25
Förteckning över behandlade förslag.....	27
Motioner från allmänna motionstiden.....	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Älvskyddets utformning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ796 yrkande 5 och 2000/01:MJ841 yrkande 7.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp)

2. Småskalig vattenkraft

Riksdagen avslår motion 2000/01:Bo525 yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (kd, c)

3. Lagstiftning angående vindkraft

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Bo503, 2000/01:Bo505, 2000/01:Bo507, 2000/01:Bo517, 2000/01:N263 yrkande 11, 2000/01:N265 yrkande 1 och 2000/01:N382 yrkande 2.

Reservation 4 (m)

Reservation 5 (c)

Reservation 6 (fp)

4. Vindkraftens ställning

Riksdagen avslår motion 2000/01:N265 yrkande 4.

Reservation 7 (kd, c)

5. Inrättande av fler nationalstadsparker

Riksdagen avslår motion 2000/01:Bo223 yrkande 8.

Reservation 8 (c)

6. Levande skärgårdar

Riksdagen avslår motion 2000/01:Bo508 yrkande 1.

Reservation 9 (kd, c)

7. Det kommunala vetots utformning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Bo531 och 2000/01:MJ836 yrkande 9.

Reservation 10 (c, mp)

8. Översyn av vattendomar och ansvar för översvämningar, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Bo521, 2000/01:Bo524, 2000/01:Bo528, 2000/01:Bo532 och 2000/01:Fö403 yrkande 3.

Reservation 11 (kd, c, fp)

9. Bygde- och fiskeavgifter

Riksdagen avslår motion 2000/01:Bo534.

Stockholm den 22 februari 2001

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytting (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp) och Carina Adolfsson Elgestam (s).

Utskottets överväganden

Älvskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- älvskyddets utformning, *jämför reservationerna 1 (m) och 2 (fp)*,
- småskalig vattenkraft, *jämför reservation 3 (kd, c)*.

Älvskyddets utformning

Det råder förbud mot utbyggnad i vissa älvar m.m. Skyddsobjekt är de fyra nationalälvarna, vissa andra vattenområden samt vissa älvsträckor. Förbudet omfattar vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål. Från förbudet görs undantag för vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Vidare utgör förbudet inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Även anläggningar för utvinning av vissa ämnen eller material kan, om det föreligger särskilda skäl, vara undantagna (4 kap. 1 och 6 §§ miljöbalken, MB).

Vattendragstuderingen avgav i mitten av 1990-talet två betänkanden (SOU 1994:59 och SOU 1996:155) angående skyddet för vattendrag. Regeringen har överlämnat betänkandena till Naturvårdsverket. De har därefter ingått i underlaget när Naturvårdsverket utarbetat och redovisat förslag till det fortsatta miljömålsarbetet. Verkets redovisning har handlagts av den parlamentariska beredningen om mål i miljöpolitiken som redovisade sitt slutbetänkande i juni 2000 (SOU 2000:52). Proposition i anledning av kommitténs arbete kan enligt uppgift från Regeringskansliet förväntas under våren 2001.

Motion 1999/2000:MJ841 (fp) yrkande 7 innehåller förslag till utökat älvskydd i tre avseenden. Motionärerna önskar för det första att det skall vara det för ett vattendrag redovisade skyddsbehovet som skall bedömas och detta oberoende av vilket syfte ett planerat ingrepp skulle tjäna. För det andra förespråkar de att åtgärder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret inte generellt skall undantas från skyddet. För det tredje framför de önskemål om att kraven på de åtgärder som ofta kallas mindre ombyggnader skall skärpas så att de med säkerhet utesluter en faktisk utbyggnad.

I motion 2000/01:MJ796 (m) yrkande 5 förespråkas att de älvar som är orörda även fortsättningsvis bevaras samt att riksdagen uttalar att dagens älvskydd är väl avvägt.

Motionsförslagen motsvarar i väsentliga delar förslag som utskottet har behandlat och avstyrkt tidigare (se bl.a. betänkandena 1998/99:BoU6 och 1999/2000:BoU2). Utskottet anförde vid det senaste tillfället att motionerna

rörde frågor som övervägdes inom Regeringskansliet i anledning av Vatten-
dragsutredningens betänkanden och fann inte skäl att föregripa kommande
överväganden. Som framgår av redovisningen ovan pågår arbetet i Rege-
ringskansliet alltjämt. Utskottet gör samma bedömning i dag. Utskottet av-
styrker därför motionerna 2000/01: MJ796 (m) yrkande 5 och 2000/01: MJ841
(fp) yrkande 7.

Småskalig vattenkraft

I motion 2000/01:Bo525 (s) yrkande 1 förespråkar motionärerna en översyn
av nuvarande lagstiftning när det gäller tillståndsförfarandet, så att etablering
av små vattenkraftverk förenklas och förbilligas. I samma motion yrkande 2
föreslås att rimliga maximala handläggningstider för ansökningar om tillstånd
införs.

Motionens första yrkande motsvarar ett förslag som utskottet behandlade
under det senaste riksmötet (bet. 1999/2000:BoU2). Utskottet ansåg att det då
inte fanns skäl att förorda ytterligare översyn av älvskyddet och att det inte
fanns tillräckliga skäl för att i övrigt tillstyrka en förändring av bedömnings-
grunderna för tillstånd till vattenverksamhet. Utskottet gör samma bedömning
nu. Enligt utskottets mening saknas det bärande skäl för att nu införa maxi-
mala handläggningstider i de aktuella tillståndsärendena.

Utskottet avstyrker därför motion 2000/01:Bo525 (s) yrkandena 1 och 2.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- lagstiftning angående vindkraft, *jämför reservationerna 4 (m), 5 (c) och 6 (fp)*,
- vindkraftens ställning, *jämför reservation 7 (kd, c)*.

Lagstiftning angående vindkraft

Det krävs tillstånd enligt miljöbalken för att anlägga eller driva gruppstation
med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en samman-
lagd uteffekt av mer än en MW. Ansökan om tillstånd för större anläggningar
skall ges in till miljödomstolen. Regeringen skall pröva tillåtligheten av nya
verksamheter med gruppstationer för vindkraft med tre eller flera vindkrafts-
aggregat med en sammanlagd uteffekt av minst tio MW. Beträffande sådana
anläggningar som inte skall tillåtligetsprövas av regeringen och som har en
uteffekt av mer än en MW skall tillstånd sökas hos länsstyrelsen. Om uteffek-
ten är mer än 125 kW men högst en MW föreligger skyldighet att göra anmä-
lan till kommunen. (17 kap. 1 § första stycket 8 och 9 kap. 6 § MB; jfr 5 §
förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Det krävs enligt huvudregeln att kommunfullmäktige har tillstyrkt en etablering för att regeringen skall kunna tillåta sådan verksamhet som det ankommer på regeringen att pröva. Även om så inte är fallet har dock regeringen möjlighet att tillåta verksamheten. Härför krävs bl.a. att det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd (17 kap. 1 § första stycket 8 och 6 § MB).

Vindkraftsanläggningar som är så stora att de kräver att tillåtligheten skall prövas av regeringen får inte komma till stånd inom vissa områden. Det gäller bl.a. några kust- och skärgårdsområden samt Öland (4 kap. 3 §; jfr 17 kap. 1 § första stycket 8 MB).

Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för bl.a. energiproduktion skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för sådana anläggningar skall skyddas (utan inskränkningen "så långt möjligt") mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen (3 kap. 8 § MB).

Riksintressen enligt 4 kap. MB är lokaliserade och avgränsade av riksdagen om än, av naturliga skäl, bara i grova drag. Riksintressen enligt 3 kap. MB måste helt och hållet lokaliseras och avgränsas med tillämpning av de principer som gäller enligt PBL i fråga om samspelet och rollfördelningen mellan staten och kommunerna. I första hand skall sådana frågor lösas inom ramen för översiktsplaner. I kommunernas översiktsplaner skall särskilt anges riksintressen enligt 3 eller 4 kap. MB. Av planen skall även framgå bl.a. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena (4 kap. 1 § PBL).

I detaljplan skall redovisas och till gränserna anges bl.a. mark för bebyggelse och anläggningar för trafik, vatten, avlopp och energi samt skydds- och säkerhetsområden (5 kap. 3 § PBL). Det krävs bygglov för att uppföra vindkraftverk i vissa fall (8 kap. 2 § första stycket 6 PBL). Kommunerna har enligt 8 kap. 5 § PBL vissa möjligheter att besluta att bygglov inte krävs.

Att anläggningen avses placeras i vatten förändrar inte bygglovsplikten. För sådana anläggningar krävs, utöver vad som redan har nämnts, tillstånd enligt 11 kap. MB (motsvarande den upphävda vattenlagen). Detta innebär bl.a. att det för dessa krävs att fördelarna från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av verksamheten.

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt 9, 11 och 12 kap. MB samt finnas vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. MB (6 kap. 1 § MB). Även upprättande av detaljplan kräver MKB, om detaljplanen medger en användning av mark eller anläggningar som innebär en betydande påverkan på miljön, hälsan eller hushållningen med mark och vatten och andra resurser (5 kap. 18 § PBL).

Vindkraftsutredningen har haft till uppgift att bl.a. analysera förutsättningarna för en fortsatt utbyggnad av vindkraft i Sverige. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande *Rätt plats för vindkraften* (SOU 1999:75) i juni 1999. Betänkandet har remissbehandlats och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Sedan utskottets senaste behandling av frågor om vindkraft (bet. 1999/2000:BoU2) har regeringen bl.a. tagit följande initiativ.

Regeringen (Miljödepartementet) beslutade den 6 juli 2000 att det inom Regeringskansliet skall tillsättas en arbetsgrupp med uppgift att genomföra en studie om de övergripande förutsättningarna för lokalisering av vindkraftverk i havs- och fjällområden. Genomförandet av en sådan kartläggning har föreslagits i Vindkraftsutredningens slutbetänkande. I studien ingår som ett första steg att redovisa förslag på några områden, främst till havs, vilka kan bedömas som lämpliga för ett pilotprojekt. Arbetsgruppen skall inledningsvis, efter samråd med berörda myndigheter, bedöma behovet av underlag för studien samt behovet av personella och ekonomiska resurser för att utföra erforderligt kartlägningsarbete. Arbetsgruppen har nyligen lämnat en rapport till miljöministern med den efterlysta inledande bedömningen. Frågorna bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen (Näringsdepartementet) gav den 6 juli 2000 Statens energimyndighet i uppdrag att ta fram områden med särskilt goda förutsättningar för vindkraft, på land och till havs samt lämna förslag till planeringsmål för vindkraften. I uppdraget ingår bl.a. att vid en konsekvensanalys redovisa kostnaderna vid olika prioriteringar och alternativa planeringsmål för vindkraften. Även kostnaderna för kommande nätförstärkningar vid olika prioriteringar skall redovisas. Redovisning av uppdraget skall ske senast den 30 april 2001.

I regleringsbrev har regeringen gett uppdrag till Boverket att göra en översyn av verkets allmänna råd 1995:1 Etablering av vindkraft på land. På motsvarande sätt har länsstyrelserna fått i uppdrag att redovisa bl.a. vidtagna och planerade åtgärder för hur kommuner med goda vindenergiressurser behandlar mark- och vattenanvändningsfrågor som rör vindkraften i sina översiktsplaner.

Förslag som rör frågor om etablering av vindkraft förs fram i sju motioner.

I motion 2000/01:Bo503 (s) yrkar motionären dels att regeringen i samråd med berörda kommuner bör visa på vilka områden som kan vara lämpliga för vindkraftsutbyggnad, dels att en noggrann miljökonsekvensbeskrivning måste genomföras och att berörd kommun tidigt skall komma in i beredningen av ärendet.

Motionären bakom motion 2000/01:Bo505 (m) anser att det behövs ett moratorium för kustområdena i Stockholms skärgård, runt Gotland samt längs Skånekusten och i Bohuslän när det gäller vindkraftsutbyggnad. Enligt förslaget bör det därefter tas fram en nationell plan som anger vilka kustområden som det är av riksintresse att skydda från vindkraftsutbyggnad.

I motion 2000/01:Bo507 (m) föreslås att det skapas ett fungerande regelverk som sätter snäva gränser för byggande av vindkraftverk (som exempel nämns minimiavstånd på 1 000 m till bostäder). Enligt motionen är det viktigt att pröva vilka områden som är skyddsvärda och måste undantas från utbyggnad och att i den kommunala planeringen noga överväga frågan om lokalisering av vindkraftverk. Motionärerna anser vidare att det bör övervägas att införa krav på tillstånd enligt miljöbalken för projekt med högre effekt än 125

kW och slutligen att det är angeläget att regeringen snarast återkommer med förslag till lagstiftning.

Enligt motion 2000/01:Bo517 (c) bör en vindkraftsutbyggnad på Öland och Gotland underlättas. Hinder som motionären önskar undanröja är t.ex. otydligheter i reglerna kring tillståndsgivningen och låg prioritering av vindkraftsintressen samt otydligheter i rollfördelningen mellan kommun och länsstyrelse. Dessutom anser motionären att det behövs en nationell vindkraftsplan där Öland och Gotland utpekas som riksintresse för vindkraft enligt bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

I motion 2000/01:N265 (c) yrkande 1 efterlyser motionären en enklare hantering av vindkraftsärenden i kommuner och länsstyrelser.

För att en storskalig utbyggnad av vindkraften skall komma till stånd bör den enligt motion 2000/01:N382 (c) yrkande 2 klassas som riksintresse.

I motion 2000/01:N263 (fp) yrkande 11 förespråkar motionären en snar utvärdering av lönsamhet och miljökonsekvenser av vindkraft på Gotland.

Med anledning av vad som föreslagits i motionerna vill utskottet anföra följande.

Utskottet noterar nu i likhet med vid behandling av frågor om vindkraft under föregående riksmöte (se härom i bet. 1999/2000:BoU2) att Vindkraftsutredningen har lämnat ett stort antal förslag som om de genomfördes i allt väsentligt synes väl uppfylla många av de krav som motionärerna har ställt. I vissa frågor innebär de åtgärder som regeringen har vidtagit under den gångna perioden att frågorna har fått sin lösning eller kan antas få det inom en inte alltför avlägsen framtid. Utskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga för att föregripa den pågående beredningen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2000/01:Bo503 (s), 2000/01:Bo505 (m), 2000/01:Bo507 (m), 2000/01:Bo517 (c), 2000/01:N263 (fp) yrkande 11, 2000/01:N265 (c) yrkande 1 och 2000/01:N382 (c) yrkande 2.

Vindkraftens ställning

Beträffande motion 2000/01:N265 (c) yrkande 4 vari motionären föreslår att vindkraften inte skall klassas som miljöfarlig verksamhet gör bostadsutskottet följande bedömning.

Med miljöfarlig verksamhet avses bl.a. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande (9 kap. 1 § MB).

Gruppstationer med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uteffekt av mer än 125 kW anges i bilaga till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som miljöfarlig verksamhet. Syftet med regleringen är bl.a. att närmare ange i vilken omfattning som den som avser att uppföra viss anläggning skall vara skyldig att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken.

Enligt utskottets mening föreligger det inte bärande skäl för att ändra den nuvarande ordningen. Bostadsutskottet avstyrker motion 2000/01:N265 (c) yrkande 4.

Nationalstadsparker

Inrättande av fler nationalstadsparker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om att inrätta fler nationalstadsparker, *jämför reservation 8 (c)*.

Området Ulriksdal–Haga–Brunnsviken–Djurgården är enligt 4 kap. 7 § första stycket MB en nationalstadspark. Inom en sådan park får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Skyddet för nationalstadsparker är väsentligt större än vad som i allmänhet gäller för områden som enligt 4 kap. är av riksintresse (t.ex. de vattenområden som omfattas av älvskyddet). Detta beror bl.a. på att det i 1 § andra stycket samma kapitel angivna undantaget, avseende ingrepp för utvecklings- och totalförsvarsändamål m.m., inte är tillämpligt på nationalstadsparker.

Frågor om inrättande av ytterligare nationalstadsparker har behandlats i utredningsbetänkandet Nationalstadsparker (SOU 1996:38). Utredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Diskussioner förs med Trollhättans kommun.

Enligt motion 2000/01:Bo223 (c) yrkande 8 är det önskvärt att fler nationalstadsparker kan inrättas i fler städer.

I betänkandena 1996/97:BoU10 och 1997/98:BoU3 avstyrkte utskottet motioner angående inrättande av nya nationalstadsparker med hänvisning bl.a. till att överväganden om att bilda ytterligare en eller två nya parker (Uppsala och Trollhättan) pågick. Motsvarande motioner har utskottet avstyrkt även under de senaste två riksmötena (senast i bet. 1999/2000:BoU2) med hänvisning till att det då pågående beredningsarbetet borde avvaktas. Utskottet har samma uppfattning i dag och avstyrker motion 2000/01:Bo223 (c) yrkande 8.

Riksstressen

Levande skärgårdar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om levande skärgårdars ställning som riksstress, *jämför reservation 9 (kd, c)*.

I motion 2000/01:Bo508 (c) yrkande 1 förespråkas en översyn av 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken syftande till att levande skärgårdar likställs med övriga riksstressen, dvs. rörligt friluftsliv och turism. Motionären framhåller att han önskar att de attraktiva turistområdena i skärgården fortsättningsvis skall kunna utvecklas som levande kustmiljöer året runt och inte avvecklas till att bli konstgjorda sommarmiljöer.

I 4 kap. MB anges geografiska områden som är av riksstress med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena. Syftet med bestämmelserna är att skydda dessa värden mot exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön som kan skada områdenas natur- och kulturvärden. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får således komma till stånd i dessa områden endast om det inte möter något hinder enligt 2–7 §§ och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

I kapitlets 2 § anges ett stort antal områden inom vilka turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, stressen särskilt skall beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Skyddade områden är bl.a. skärgårdarna i Bohuslän, Småland, Östergötland, Södermanland, Uppland, Ångermanland och Norrbotten. Även vissa kustområden (t.ex. kustområdet i Halland, Kullaberg och Hallandsåsen med angränsande kustområden samt kustområdet i Skåne från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus) åtnjuter samma skydd.

Den ändring som motionären efterlyser innebär att det vid prövning av tillåtligheten av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön i de aktuella områdena särskilt skulle beaktas – utöver vad som gäller i dag – vad företaget innebär för åretruntboendet i området. Den effekt som motionären synes vilja uppnå härigenom är att omvandling från permanentbostäder till fritidsbostäder samt nyproduktion av fritidsbostäder begränsas.

Enligt bostadsutskottets mening ligger det ett mycket stort värde i att ha en levande skärgård. Frågan är dock hur man i förekommande fall skall uppnå eller bevara detta. Enligt utskottets mening saknas det bärande skäl för att anta att lösningen skulle finnas i den av motionären förespråkade översynen. Utskottet avstyrker motion 2000/01:Bo508 (c) yrkande 1.

Kommunalt veto

Det kommunala vetots utformning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om det kommunala vetots innebörd, *jämför reservation 10 (c, mp)*.

Motionären bakom motion 2000/01:Bo531 (c) yrkar att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om det kommunala vetot och kärnkraftsavfall. Bl.a. anser motionären det vara angeläget att man från statens sida klart uttalar sig för om kommunala folkomröstningar i frågor om kärnkraftsavfall har någon betydelse eller om det bara är ett spel med människors vilja.

I motion 2000/01:MJ836 (mp) yrkande 9 förespråkar motionären att regeringen förtydligar under vilka förutsättningar man avser att utnyttja möjligheten att när det gäller slutförvar av kärnavfall gå emot en kommun.

Det kommunala vetot fick sin nuvarande utformning år 1990 (bet. 1989/90:BoU20). Då anförde utskottet att det kommunala vetot i NRL är ett uttryck för grundtanken att kommunerna skall utöva ett starkt inflytande på den lokala miljön. Det kommunala vetot angavs också vara ett uttryck för den kommunala självbestämmanderätten i de markpolitiska frågorna liksom i frågan om en industri på grund av sin verksamhet borde tillåtas etableras i kommunen. Utskottet ansåg emellertid att det även mot en kommuns vilja i speciella undantagssituationer måste finnas möjlighet att fatta beslut om lokalisering av vissa anläggningar av stor nationell betydelse. Utskottet betonade vikten av att stor restriktivitet iakttas vid regeringens prövning av om en viss anläggning skall undantas från vetorätten och att samförståndslösningar i första hand bör eftersträvas. Bostadsutskottet har därefter vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om det kommunala vetots utformning m.m. (senast i bet. 1999/2000:BoU2) och vidhållit denna uppfattning.

Bostadsutskottet står fast vid dessa bedömningar och anser att det saknas bärande skäl för att närmare reglera i vilka situationer som regeringen skall kunna ge tillstånd till en verksamhet som kommunen, med eller utan folkomröstning, har avstyrkt. Utskottet avstyrker motionerna 2000/01:Bo531 (c) och 2000/01:MJ836 (mp) yrkande 9.

Vattenrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- ansvaret för översvämningar och översyn av vattendomar, m.m.,
jämför reservation 11 (kd, c, fp),
- förändrad användning av bygdeavgifter.

Ansvaret för översvämningar och översyn av vattendomar, m.m.

Förslag med anknytning till de under år 2000 inträffade stora översvämningarna förs fram i fem motioner.

I motion 2000/01:Bo524 (s) förordas en översyn av de lagar som reglerar ansvarsfrågan vid översvämningar och av möjligheten att ompröva de vattendomar som reglerar vattenföretagens verksamhet. Enligt motionärerna sänker inte kraftföretagen nivåerna i magasinerna för att förebygga alltför höga vattenflöden nedanför dämmningsområdena.

Även i motion 2000/01:Bo528 (s) förespråkar motionärerna en översyn av vattenlagstiftningen. Det antyds i motionen att dagens vattenföretag inte anpassar regleringen av dammarna till rådande förhållanden utan att för den skull bryta mot bestämmelser som meddelats i respektive vattendom.

Enligt motion 2000/01:Bo532 (s) finns det behov av en översyn av de vattendomar som reglerar ansvarsfrågan för elproduktionsföretagen vid översvämningar och produktionsstörningar. Bl.a. ifrågasätter motionärerna om man vid bestämmande av tappnings- och dämmningsgränser tagit tillräcklig hänsyn till de risker som kan uppkomma vid häftigt regn i ett läge med hög fyllnadsgrad både i älvar och i magasin.

Även i motion 2000/01:Fö403 (c, s) yrkande 3 begärs en översyn av landets vattendomar i syfte att undersöka konsekvenserna av regleringarna och vattenregleringsföretagens ersättningskyldighet.

Enligt motion 2000/01:Bo521(kd) bör staten ansvara för och investera i ett antal översvämningförråd i landet, bättre flödesprognoser utarbetas, en samordnad konsekvensutredning nedströms göras när en kommun via Räddningsverket får statsbidrag rörande åtgärder i en älv, dagens vattendomar ses över samt en utredning tillsätts med uppgift att utreda konsekvenserna av de nu föreslagna åtgärderna.

Översvämningarna år 2000 har naturligtvis uppmärksammats även utanför riksdagen. Flera av de förslag som förts fram i motionerna motsvarar sålunda krav som Hälsingerådet (en samorganisation för räddningstjänsten i Hälsingland) har ställt i en skrivelse till regeringen.

Flera åtgärder har också redan vidtagits för att förebygga framtida skador och underlätta räddningsinsatser om sådana blir nödvändiga. Exempel på detta är att Räddningsverket i regleringsbrev har erhållit uppdrag att redovisa arbetsläget vad avser uppbyggnad av regionala resursdepåer för att bekämpa skogsbränder och avhjälpa översvämningar. I frågan om flödesprognoser

uppdrog regeringen den 26 oktober 2000 åt SMHI att göra en sammanställning av erfarenheterna av sommarens kraftiga regn och översvämningar i södra Norrland och att göra en bedömning av träffsäkerheten och kvaliteten på prognoser och varningar under den berörda perioden. I uppdraget ingick även att SMHI skulle redovisa hur informationen spridits till berörda myndigheter och organisationer. SMHI har lämnat sin rapport. Frågan har dock ännu inte färdigbehandlats inom Regeringskansliet. Frågan om samordnad konsekvensutredning som tas upp i kd-motionen bereds inom Försvarsdepartementet. Miljöministern har i riksdagen, den 6 december 2000, besvarat en fråga som berör omprövning av vattendomar. Han meddelade då bl.a. att frågan om vattendomarna och deras betydelse för de höga vattenflödena, liksom frågan om möjligheten att inom ramen för befintlig lagstiftning ompröva domarna, har diskuterats med landshövdingarna och Kammarkollegiet. Med utgångspunkt i bl.a. dessa diskussioner övervägs inom Miljödepartementet tilläggsdirektiv till Miljöbalksutredningen (M1999:03) med inriktning på att kommittén på grundval av relevanta vattendomar skall utreda behovet av ändringar i miljöbalken. Frågan bereds fortfarande.

Angående de ansvarsfrågor och skadeersättningar som kan aktualiseras av de aktuella översvämningarna vill utskottet erinra om följande.

Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena. Den som enligt 28 kap. 12 § MB har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning är tillsammans med ägaren skyldig att underhålla anläggningen, om inte miljödomstolen bestämt något annat. (11 kap. 17 § MB). Vid brister i underhållsansvaret som leder till skada för annan kan den underhållsskyldige bli skadeståndsskyldig.

Den som är skyldig att underhålla en dammanläggning för vattenreglering skall ersätta skada som orsakas av att anläggningen inte ger avsett skydd mot utströmmande vatten (dammhaveri). Ansvaret är, med undantag för haverier som orsakats av bl.a. krigshandlingar, strikt och alltså oberoende av vållande (11 kap. 18 § MB). Kraftverksdammar för strömkraftdrift kan omfattas av detta ansvar.

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt miljöbalken medför skador som inte förutsågs av miljödomstolen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap. MB. Anspråk på oförutsedda skador skall för att få tas upp till prövning framställas till miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet (24 kap. 13 § MB).

Förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter ger möjligheter för den som lider skada genom en vattenverksamhet att erhålla ersättning för skadan. Ansökan om ersättning görs hos miljödomstolen.

Enligt bostadsutskottets mening är det av största vikt att de av översvämningarna aktualiserade frågorna om bl.a. översyn av vattendomar och ansvar för skador blir föremål för nya överväganden. Utskottet noterar med tillfreds-

ställelse att regeringen redan har tagit ett flertal initiativ och anser sig kunna utgå från att regeringen utan något särskilt tillkännagivande kommer att fullfölja det redan påbörjade arbetet och till riksdagen återkomma med redovisning av de förslag eller åtgärder som bedöms bli aktuella för att bl.a. kunna minimera riskerna för nya översvämningar.

Med det anförda avstyrker bostadsutskottet motionerna 2000/01:Bo521 (kd), 2000/01:Bo524 (s), 2000/01:Bo528 (s), 2000/01:Bo532 (s) och 2000/01:Fö403 (c, s) yrkande 3.

Bygde- och fiskeavgifter

I motion 2000/01:Bo534 (s) förespråkar motionärerna att riksdagen fattar beslut om att ändra förordningen (1998:928) och bygde- och fiskeavgifter så att bygdeavgifterna kan användas även till lönekostnader för arbete som är inriktat på att främja bygdens näringsliv och service.

De aktuella avgiftsmedlen skall i första hand användas för bidrag eller ersättningar till den som lider skada genom en vattenverksamhet. Sedan medel i mån av behov har avsatts för användning för detta ändamål skall resterande medel användas till investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna. Respektive länsstyrelse fattar beslut om sådan användning av medlen.

Enligt utskottet mening saknas det bärande skäl för att genomföra den av motionärerna föreslagna ändringen. Utskottet avstyrker motion 2000/01:Bo534 (s).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Älvskyddets utformning (punkt 1)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01: MJ796 yrkande 5. Därmed avslås motion 2000/01: MJ841 yrkande 7.

Ställningstagande

I och med att regeringen beslutat att stänga kärnkraftverk i förtid så ökar behovet av alternativ energi. Frågor om utnyttjande av vattenkraft gör sig därvid gällande i än högre grad. Det råder enligt vår mening inte någon tvekan om att vattenkraften på många sätt är bra från miljösynpunkt. Samtidigt är det ofrånkomligt att exploateringen av vattendrag för elproduktion har en mycket stor lokal miljöpåverkan. Även beträffande de koncept för en mer skonsam exploatering som på senare tid har utarbetats av kraftindustrin gör detta sig gällande. På samma sätt förhåller det sig med de små vattenkraftverken. En mer betydande potential för ny vattenkraft finns i de älvsträckor som i dag är skyddade i miljöbalken, framför allt de fyra orörda Norrlandsälvarna. Det bör dock inte komma i fråga att tillåta någon exploatering i dessa områden. Dessa unika naturmiljöer bör i stället bevaras till kommande generationer. Vattendragsutredningens betänkanden, som fortfarande bereds inom Regeringskansliet, innehåller förslag som innebär ett försvagat skydd. Enligt vår mening är dock dagens älvskydd väl avvägt. Det är angeläget att detta ges regeringen till känna.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2000/01: MJ796 yrkande 5 (m) och innebär att motion 2000/01: MJ841 yrkande 7 (fp) avstyrks.

2. Älvskyddets utformning (punkt 1)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01: MJ841 yrkande 7. Därmed avslås motion 2000/01: MJ796 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag delar uppfattningen att älvskyddet bör utformas så att skyddsbehovet skall bedömas oberoende av vilket syfte ett planerat ingrepp tjänar, vilket förespråkas i fp-motion 2000/01: MJ841 yrkande 7. Kraven på ytterligare utbyggnad av vattendragen kan förväntas öka i samband med den planerade avvecklingen av kärnkraftsreaktorer. Härtill kommer att det legala älvskyddet är alltför svagt. Enligt min mening bör dock vattenkraftsutbyggnaden i vårt land vara ett avslutat kapitel. Detta måste återspeglas i älvskyddets utformning. I ett första steg bör undantagen i 4 kap. 1 § andra stycket första meningen MB (för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret) och 4 kap. 6 § sista stycket MB (vattenföretag som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan) tas bort.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2000/01: MJ841 yrkande 7 (fp) och innebär att motion 2000/01: MJ796 yrkande 5 (m) avstyrks.

3. Småskalig vattenkraft (punkt 2)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01: Bo525 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi konstaterar att Sverige har ett uttalat mål att främja produktion och utnyttjande av förnybar energi och att avvecklingen av kärnkraften har påbörjats. Samtidigt har det visat sig att hittills vidtagna stimulansåtgärder för att tillskapa mera förnybar energi har varit otillräckliga.

Sverige har genom sitt medlemskap i EU förbundit sig att följa gemenskapens målsättning i olika frågor, t.ex. EU:s åtaganden från Kyotokonferen-

sen. För att kunna göra detta är det mycket viktigt att kraftfulla åtgärder vidtas på ett flertal områden.

Ett av dessa områden är etablering av små energiproduktionsenheter för förnyelsebar energi. Det är angeläget att de som önskar etablera vattenkraftverk får klara förutsättningar för sin verksamhet. Lagstiftning och myndigheters handläggning skall i möjligaste mån utformas så att en ökad produktion av förnybara energikällor underlättas och att oklarheter för den enskilde i planeringsförfarandet undanröjs.

Således bör nuvarande lagstiftning om tillståndsförfarandet ses över så att etablering av små vattenkraftverk förenklas och förbilligas. Vidare bör rimliga maximala handläggningstider införas för ansökningar om tillstånd.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2000/01:Bo525 (s) yrkandena 1 och 2.

4. Lagstiftning angående vindkraft (punkt 3)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Tillkännagivandet görs med anledning av motionerna 2000/01:Bo505 och 2000/01:507. Därmed avslås motionerna 2000/01:Bo503, 2000/01:Bo517, 2000/01:N263 yrkande 11, 2000/01:N265 yrkande 1 och 2000/01:N382 yrkande 2.

Ställningstagande

All lagstiftning måste enligt vår mening genomsyras av en stor respekt för den enskilda äganderätten. Lagstiftningen bör samtidigt präglas av en stor respekt för människors liv och hälsa samt skyddsintressen i natur och miljö. Även andra ytterst angelägna uppgifter för stat och kommun liksom konflikter mellan olika äganderätter bör beaktas vid den närmare regleringen inom olika områden.

Frågan om etablering av vindkraft är komplicerad. Å ena sidan har vindkraften uppenbara fördelar som energikälla. Å andra sidan syns ett vindkraftverk på stora avstånd och kan ge upphov till buller och andra olägenheter. Detta gör att värdefulla kultur- och naturvärden, liksom eventuella grannars intressen av en fortsatt god boendemiljö, måste beaktas. Enligt vår mening måste en markägare ges möjlighet att själv bestämma vad marken skall användas till och om han så önskar upplåta marken för vindkraft. Men detta kräver att även övriga intressen tas till vara på ett bra sätt. Det bör därför skapas ett fungerande regelverk som sätter snäva gränser för byggande av vindkraftverk.

Vindkraftsetableringar bör givetvis beaktas i den kommunala planprocessen. På detta sätt kan skyddsvärda natur- och kulturmiljöer undantas och förutsebarhet garanteras ägare till kringliggande markområden. I ett inledande stadium bör det införas ett moratorium för vindkraftsutbyggnad för kustområdena i Stockholms skärgård, runt Gotland samt längs Skånekusten och i Bohuslän. Därefter bör det tas fram en nationell plan som anger vilka kustområden som det är av riksintresse att permanent skydda mot vindkraftsanläggningar. Vidare bör Vindkraftsutredningens förslag att projekt med en högre effekt än 125 kW alltid skall tillståndsprövas enligt miljöbalken övervägas.

Det är angeläget att regeringen snarast kommer med förslag till lagstiftning i de frågor som vi nu har behandlat.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av m-motionerna 2000/01:Bo505 och 2000/01:Bo507. Det saknas mot bakgrund härav bärande skäl för att med anledning av övriga motioner föreslå ytterligare tillkännagivanden.

5. Lagstiftning angående vindkraft (punkt 3)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Tillkännagivandet görs med anledning av motionerna 2000/01:Bo517, 2000/01:N265 yrkande 1 och 2000/01:N382 yrkande 2. Därmed avslås motionerna 2000/01:Bo503, 2000/01:Bo505, 2000/01:Bo507 och 2000/01:N263 yrkande 11.

Ställningstagande

Ett hållbart energisystem måste enligt min mening bygga på förnybara energikällor. Sverige bör vara föregångare med höga ambitioner och sträva efter att minska de klimatpåverkande utsläppen från fossila bränslen. Förnybara energikällor minskar utsläppen och är miljötekniskt och näringspolitiskt bra. För att förbättra vår miljö är det nödvändigt att den svenska forskningen kring alternativa energisystem intensifieras. En sådan forskning skapar även komparativa fördelar för Sverige och möjliggör export av svensk miljöpolitik. Den i detta sammanhang viktiga utbyggnaden av svensk vindkraft går dock mycket långsamt.

Ett av hindren för utbyggnaden är otydligheterna i reglerna kring tillståndsprövningen. Framför allt gäller detta rollfördelningen mellan kommun och länsstyrelse. Det är därför av stor vikt att, vilket uppmärksammas i de båda centermotionerna, rollfördelningen vid tillståndsprövningen förtydligas. Områden där det är särskilt viktigt att vindkraftsutbyggnaden underlättas är Öland och Gotland.

Ett annat hinder är den låga prioriteringen av vindkraftsintresset gentemot andra etablerade intressen. Det är, såsom framhålls i Vindkraftsutredningens slutbetänkande, viktigt att ta fram kvantitativa mål för vindkraftsutbyggnaden. Det av utredningen föreslagna planeringsmålet, som svarar mot en produktion av 10 TWh per år, framstår som rimligt. Det är av stor betydelse för vindkraftsutbyggnaden att det upprättas en nationell vindkraftsplan där vissa områden utpekas som riksintressen för vindkraft enligt bestämmelserna i 3 kap. MB. Öland och Gotland bör i en sådan plan anges som områden av riksintresse för vindkraft.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av c-motionerna 2000/01:Bo517, 2000/01:N265 yrkande 1 och 2000/01:N382 yrkande 2. Det saknas mot bakgrund härav bärande skäl för att i anledning av övriga motioner föreslå ytterligare tillkännagivanden.

6. Lagstiftning angående vindkraft (punkt 3)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01:N263 yrkande 11. Därmed avslås motionerna 2000/01:Bo503, 2000/01:Bo505, 2000/01:Bo507, 2000/01:Bo517, 2000/01:N265 yrkande 1 och 2000/01:N382 yrkande 2.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att den planerade avvecklingen av kärnkraften till år 2010 medför att energiplaneringen måste inriktas på en växling mot andra energislag och effektivisering av elanvändningen.

Det är dock tveksamt om en fortsatt utbyggnad av vindkraftverken på Gotland bör ske. Vindsnurrorna innebär ett mycket kraftigt och störande ingrepp i landskapsbilden. En "skog" av höga bullrande snurror med kraftiga rotorblad dominerar helt den omgivande naturen; träd och kyrktorn kan inte hävda sig längre i det gotländska kulturlandskapet.

Vindkraftverken i landet finansieras med ett antal beräkningsbara och några svårkalkylerbara subventioner. Därutöver uppkommer kostnader för nätinvesteringar för att klara de varierande leveranserna från vindkraften. Vindkraftföretagen skall visserligen betala en viss anslutningsavgift som dock sannolikt inte täcker den verkliga kostnaden.

Det är oklart om man uppnår samhällsekonomiska vinster av en fortsatt kraftig satsning på vindkraft på Gotland. Därför måste en ordentlig utvärdering av denna satsning omgående komma till stånd för att få reda på dels

lönsamheten i, dels miljökonsekvenserna av en fortsatt satsning. Ytterligare försök med vindkraftverk placerade till havs bör dock göras.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av fp-motion 2000/01:N263 yrkande 11 och innebär att övriga motionsyrkanden avstyrks.

7. Vindkraftens ställning (punkt 4)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01:N265 yrkande 4.

Ställningstagande

Vindkraft klassificeras bl.a. i tillståndssammanhang som miljöfarlig verksamhet och hamnar härigenom i samma kategori som fossileldade kraftverk, massafabriker, kemiska fabriker och annan verksamhet som utan tvivel innebär risker för miljön. Vindkraften är en förnybar energikälla som inte ger några som helst utsläpp, inget avfall och kräver inga miljöfarliga transporter. Den eventuella miljöbelastning som vindkraften brukar tillskrivas är ljud som kan uppfattas som störande (buller) och skuggor som begränsas till verkets omedelbara omgivning. Bedömningar av eventuell påverkan på flora och fauna görs vid bygglovs- och miljöprövningen.

För att ha rimlig substans bör begreppet ”miljöfarlig” begränsas till mätbar fysisk och kemisk miljöpåverkan, från utsläpp etc. Det kan man kalla reell miljöpåverkan som behöver regleras och övervakas. Vindkraftens miljöpåverkan kan man snarare klassificera som virtuell, eftersom den begränsas till människors syn- och hörselintryck. Denna påverkan bedöms vid tillståndsprövningen och kan inte rimligen kräva någon övervakning eller kontroll, utöver det kontrollprogram som projektören och eller ägaren åtar sig i samband med tillståndsgivningen. Vindkraften skall enligt vår mening inte klassas som miljöfarlig verksamhet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av c-motion 2000/01:N265 yrkande 4.

8. Inrättande av fler nationalstadsparker (punkt 5)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01:Bo223 yrkande 8.

Ställningstagande

En av många mycket viktiga uppgifter på miljöområdet är att skydda grönområden, parker och grönytor i städerna. Stadsregionernas djur- och växtliv är mycket sårbara. Detta innebär att strukturen på tätorternas grönområden måste ha goda samband med omgivande naturområden. Grönområdena har även en stor social betydelse för människors välbefinnande i ett stadslandskap. Genom inrättande av nationalstadsparker ges stora områden skydd och status som helhet, vilket gör det möjligt att bättre förvalta dessa naturtillgångar. Det är av den anledningen önskvärt att fler nationalstadsparker inrättas. Det är samtidigt viktigt att framhålla att planer på inrättande av nya nationalstadsparker skall vara lokalt förankrade. Enligt utskottets mening bör detta, framför allt mot bakgrund av de överväganden som fortfarande görs inom Regeringskansliet, ges regeringen till känna.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av c-motion 2000/01:Bo233 yrkande 8.

9. Levande skärgårdar (punkt 6)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Tillkännagivandet görs med anledning av motion 2000/01:Bo508 yrkande 1.

Ställningstagande

För att den svenska skärgården, särskilt den bohuslänska, även i fortsättningen skall kunna leva och utvecklas året runt finns det skäl att nu vidta speciella nationella åtgärder så att inte den levande skärgården missgynnas i förhållande till turismen och friluftslivet som anses vara av riksintresse.

Staten har noga angett att kustområdet och skärgården i Bohuslän från norska gränsen till Lysekil är så unik att det via lagstiftning anges att det är av riksintresse vad som sker i dessa områden.

Under de senare åren har just detta område satts under hård press genom att framför allt fastigheter för åretruntboende har omvandlats till fritids- eller turisthus. Detta leder så småningom till allt högre och i många fall orimliga fastighetspriser med svårigheter för åretruntboende att konkurrera med kapitalstarka köpare som söker fritidsboende. Det leder till i sin tur till färre

åretruntboende och en allt äldre befolkning med resultat som sämre åretrunt-service både vad gäller offentlig och annan basservice. För de äldre som bor kvar har effekterna blivit en allt högre boendekostnad på grund av att de höga fastighetspriserna driver upp taxeringsvärdena och därmed fastighetskatten. Med dålig eller ingen service är den negativa spiralen i gång, vilket gör att företagare inte heller vågar behålla eller nystarta verksamheter i skärgården. Dessa problem gör sig gällande i alla skärgårdar, inte bara den bohuslänska.

Den unika skärgård som i lagstiftningen anges som riksintresse för turism har snart inte kvar den kraft som krävs för att ett samhälle skall kunna leva och skapa kreativa miljöer året runt. För att skärgården skall vara intressant som rekreation och för turism krävs att det för skärgården ges förutsättningar att vara levande året runt. Även detta är uppenbart ett riksintresse, annars kommer lagstiftningen i sin nuvarande utformning att vara för ett bevarande av något som inte längre finns eller som stora delar av året är dött. Detta kan inte ha varit lagstiftarens mening då riksdagen gav ett sådant starkt skydd för en miljö som ansågs intressant att bevara. Därför är det dags att överväga en översyn av miljöbalken i aktuellt avseende för att sätta natur- och kulturvärdena samt turismens och friluftslivets intressen parallellt med kravet på, eller snarare behovet av, att det finns en levande skärgård. Det viktiga är att de attraktiva turistområdena i skärgården skall kunna utvecklas som levande kustmiljöer året runt och inte avvecklas till att bli konstgjorda sommarmiljöer.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av c-motion 2000/01:Bo508 yrkande 1.

10. Det kommunala vetots utformning m.m. (punkt 7)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Tillkännagivandet görs med anledning av motionerna 2000/01:Bo531 och 2000/01:MJ836 yrkande 9.

Ställningstagande

Problemet med slutförvaring av kärnkraftsavfall måste få sin lösning. Vi måste i Sverige ta hand om våra egna sopor. När det gäller den mycket besvärliga frågan att ta hand om avfall efter kärnkraft så pågår det nu en lång rad undersökningar om var och på vilket sätt man skall förvara kärnkraftsavfallet. Runt om i landet har man också aktualiserat folkomröstningar eller redan genomfört en omröstning i kommunen för att få veta vad folket säger i denna fråga. Några har avfärdat problemet med att säga nej till att avfallet skall placeras i deras kommun.

Frågan är om det är kommunerna som även i denna miljöfråga skall få använda sig av det kommunala vetot och verkligen säga ja eller nej, eller om frågan skall anses så komplex att staten måste ta det övergripande ansvaret och bestämma utifrån noggranna undersökningar om bästa plats och vilken metod som skall användas för att på ett så säkert sätt som möjligt ta hand om avfallet.

Just nu råder det osäkerhet om hur man skall tolka de folkomröstningar som varit i frågan och löften om kommande folkomröstningar. Med tanke på statsmakternas hittillsvarande agerande är det logiskt att denna förvirring finns i kommunerna och inte minst bland folket.

Eftersom man ändå i dag arbetar med kommunala folkomröstningar i frågan anser vi att det är angeläget att man ifrån statens sida klart uttalar sig för om dessa folkomröstningar har någon betydelse eller om det bara är ett spel med människors vilja. Frågan är för allvarlig för ett sådant handlande när det ytterst är fråga om människors förtroende för demokratiska spelregler.

Kommunernas rätt att säga nej till etablering av miljöförstörande anläggningar i den egna kommunen är en av hörnstenarna i den kommunala bestämmanderätten. Den kommunala vetorätten är också en förutsättning för en reell demokrati. Kommunerna har ett övergripande ansvar för människors hälsa och för miljön i kommunen. En förutsättning för att kommunerna skall kunna ta detta ansvar är naturligtvis att de ges ett helt avgörande inflytande över vilka verksamheter som skall få lokaliseras till kommunen. Det kommunala vetot innebär att kommunfullmäktige i en kommun som är aktuell för slutförvar måste tillstyrka verksamheten för att regeringen, som är den myndighet som tillåtlighetsprövar ett slutförvar för kärnavfall, skall kunna ge tillstånd. Det kommunala vetot är dock försett med ett förbehåll då det gäller slutförvar för kärnavfall, den s.k. vetoventilen, som innebär att regeringen har rätt att bortse från kommunens veto. Det råder i dag otydlighet om under vilka förutsättningar regeringen har rätt att utnyttja vetoventilen. I många kommuner framförs ståndpunkten att regeringen aldrig kommer att utnyttja den. I SKI:s skrift Frågor och svar framkommer dock att regeringen har rätt att gå emot ett fullmäktigebeslut under förutsättning att ”noggranna undersökningar har gjorts på minst två platser”. SKI:s tolkning av vetoventilen är alltså att regeringen har rätt att använda den efter provborringarna.

Det är inte ansvarsfullt gentemot de i den nuvarande platsvalsprocessen ingående kommunerna att det finns olika tolkningar av vad vetoventilen innebär.

Med hänvisning till vad vi framfört i reservationen hemställer vi om en allmän översyn av folkomröstningsinstitutet som ett instrument för människor att påverka sin livsmiljö. Översynen bör också omfatta frågan om kärnkrafts-avfallet är en fråga för staten eller om det kommunala vetot skall gälla även denna miljöfråga. Vidare bör regeringen förtydliga under vilka förutsättningar man med nuvarande regler avser att utnyttja vetoventilen.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motionerna 2000/01:Bo531 (c) och 2000/01:MJ836 (mp) yrkande 9.

11. Översyn av vattendomar och ansvar för översvämningar, m.m. (punkt 8)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Tillkännagivandet görs med anledning av motionerna 2000/01:Bo521 och 2000/01:Fö403 yrkande 3. Därmed avslås motionerna 2000/01:Bo524, 2000/01:Bo528 och 2000/01:Bo532.

Ställningstagande

Efter att ha börjat summera insatserna och det som hände under sommarens översvämningar i Hälsingland finns det en stor oro bland befolkningen inför framtida översvämningar och de konsekvenser dessa kan få.

De flöden och de nivåer som uppmättes i juli är på inget sätt extrema. Det som medierna under sommaren kallade katastrof är normalt återkommande händelser i de nord- och mellansvenska länen. Statistik som förts i mer än 100 år visar att sommarens översvämningar måste betecknas som regelbundet återkommande höga flöden. Landskapet kommer alltså att drabbas av höga flöden även i framtiden. Skillnaden är att översvämningarna under senare år har haft en tendens att inträffa oftare än tidigare.

Sommarens översvämningar har på många håll lett till mycket allvarliga skador. Berörda kommuner drabbas av stora och oförutsedda kostnader. I många fall är det fråga om mindre inlandskommuner med redan ansträngd ekonomi, sviktande befolkningsunderlag och svag arbetsmarknad. Ovanåker är en av de drabbade kommunerna som under den senaste översvämningen 1985 drabbades av kostnader på 42 miljoner kronor, men där den statliga ersättningen bara gav 9 miljoner kronor. Hur stora kostnaderna blir denna gång är ännu inte fastställt.

Även enskilda personer har drabbats hårt, då vanliga försäkringar normalt inte täcker skador av denna typ. Förorenade brunnar och sjuka hus har rapporterats från många håll.

Eftersom översvämningarna är frekvent återkommande och dessutom kan drabba mycket stora geografiska områden samtidigt bör staten ansvara för och investera i ett antal regionala översvämningförråd i landet med gemensam utrustning för att på ett bättre sätt klara av kommande översvämningar. Förråden bör placeras strategiskt i Sverige där översvämningar regelbundet inträffar, varav ett i Hälsingland.

Bättre flödesprognoser är nödvändiga med en samlad prognosbild för att kommunerna skall kunna vidta lokala förebyggande åtgärder. Prognoserna bör samordnas med de översiktliga översvämningsskarteringar som är gjorda.

När en kommun via Räddningsverket får statsbidrag rörande åtgärder i en älv så måste en samordnad konsekvensutredning nedströms göras. Även dagens vattendomar måste ses över.

De domar som finns är ålderstigna och tar inte hänsyn till hela älvsystemet, utan gäller ofta endast damm för damm. Vattendomarna bör ses över.

För att förebygga framtida översvämningar och den skada de åsamkar bör en utredning tillsättas med uppgift att utreda konsekvenserna av de åtgärder som vi nu har föreslagit.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motionerna 2000/01:Bo521 (kd) och 2000/01:Fö403 (c, s) yrkande 3. Det saknas mot bakgrund härav bärande skäl för att i anledning av övriga motioner föreslå ytterligare tillkännagivanden.

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2000/01:Bo223 av Lennart Daléus (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av nationalstadsparker.

2000/01:Bo503 av Barbro Andersson Öhrn (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöprovning av vindkraften.

2000/01:Bo505 av Bertil Persson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd av känsliga kustområden mot vindkraftsutbyggnad.

2000/01:Bo507 av Knut Billing m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om vindkraft i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Bo508 av Åsa Torstensson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn av 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken syftande till att levande skärgård likställs med övriga riksintressen.

2000/01:Bo517 av Agne Hansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad i motionen anförs om underlättande av vindkraftsutbyggnad på Öland och Gotland.

2000/01:Bo521 av Ragnwi Marcelind (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsekvensutredning av föreslagna åtgärder.

2000/01:Bo524 av Hans Stenberg m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av de lagar som reglerar ansvarsfrågan vid översvämningar, samt en översyn av möjligheten att ompröva de vattendomar som reglerar vattenkraftföretagens verksamhet.

2000/01:Bo525 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av nuvarande lagstiftning om tillståndsförfarandet så att etablering av små vattenkraftverk förenklas och förbilligas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rimliga maximala handläggningstider bör införas för ansökningar om tillstånd.

2000/01:Bo528 av Nils-Göran Holmqvist m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av vattenlagstiftningen.

2000/01:Bo531 av Rigmor Stenmark (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala vetot och kärnkraftsavfall.

2000/01:Bo532 av Hans Stenberg och Anders Karlsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av de vattendomar som reglerar ansvarsfrågan för elproduktionsföretag vid översvämningar och produktionsstörningar.

2000/01:Bo534 av Rune Berglund och Berit Andnor (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar att förordningen om avgifter enligt vattenlagen 1983:945 ändras så att bygdeavgifterna kan användas även till lönekostnader då arbetet är inriktat på att främja bygdens näringsliv och service.

2000/01:Fö403 av Erik Arthur Egervärn och Ola Rask (c, s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en översyn av landets vattendomar i syfte att undersöka konsekvenserna av regleringarna och vattenregleringsföretagens ersättningskyldighet.

2000/01:MJ796 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bevarandet av våra älvar.

2000/01:MJ836 av Ingegerd Saarinen (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör förtydliga under vilka förutsättningar man avser att utnyttja vetoventilen.

2000/01:MJ841 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa älvskyddet enligt tre punkter.

2000/01:N263 av Helena Bargholtz (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av vindkraften på Gotland.

2000/01:N265 av Marianne Andersson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enklare hantering av vindkraftsärenden i kommuner och länsstyrelser.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vindkraften inte skall klassas som miljöfarlig verksamhet.

2000/01:N382 av Viviann Gerdin och Sven Bergström (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vindkraften som riksintresse.